

dS + ZATERDAG 31 MAART 2018 - COLUMNS

DE VERRIJZENIS

ARIANE BAZAN

Bernini, de man die steen tot leven wekte

Mijn natte droom is om Sigmund Freud te laten herrijzen en bij hem op schoot te mogen. Ik zou hem uitleggen dat zijn *Ontwerp voor een natuurwetenschappelijke psychologie*, dat hij in 1894 in een cocaïneroes bedacht tijdens de nachtelijke uren van één winter, actueler is dan ooit en dat de precieze breinmechanismen die hij erin beschrijft ondertussen werden aangetoond.

Tegelijk vind ik dat je er een ethiek op moet nahouden als je iemand wil laten verrijzen. Het is geen dienst aan overledenen hen tot leven te roepen om er een intellectuele conversatie mee te hebben. Die doden worden verplicht zich in te leven in het actuele begrippenkader om mee te kunnen. Bovendien kan ik nog steeds op een verfijnd niveau met Freud converseren, ook al is hij dood. Er zit veel weerwerk in zijn *Ontwerp*, zinnen die zich niet zonder denk arbeid laten vatten, maar met zo'n precieze informatie dat je ze ook niet kunt veronachtzamen.

Als je iemand laat herrijzen, moet je ook trouw zijn aan wat je doet: je geeft iemand opnieuw de mogelijkheid om een levend lichaam te bekleden. In mijn ethiek mag je die twijfelachtige ‘dienst’ pas verlenen als je de verkozene ook de kans biedt om dat levende lijf te vieren. Om duidelijk te zijn: de verrijzenis moet de herborene nieuwe gelegenheden tot lust en liefde bieden. En de vraag: ‘Wie zou ik willen laten herrijzen?’, wordt dan de vraag: ‘Van wie van de doden vind ik het sneu dat ik nooit de kans kreeg om met hem te vrijen?’

Het tijdloze van het oeuvre van zowel Bernini als Freud is het resultaat van overdrijving en passie

Daarop antwoord ik zonder aarzelen: de beeldhouwer Gian Lorenzo Bernini. Geen menselijke ziel die ooit een lijf bezat, zal zich in het tijds kader van de 17de eeuw moeten inwerken om geraakt te worden: op de Piazza Navona

vergaap je je aan de krachtige mannen van de Vierstromenfontein met hun opgeheven reuzenhanden. Op de Piazza Barberini brengt een gulzig drinkende zeegod je tot duizelen, en in de Santa Maria della Vittoria-kerk kan je Theresia van Ávila met half open mond nog horen nakreunen van ‘het genot van de intense pijn’ van de doorboring met een vurige pijl van liefde. Bernini grijpt je rechtstreeks en doet dat door de tijd heen.

<p>Theresia van Ávila. www.bridgemanimages.com
</p>

Theresia van Ávila. © www.bridgemanimages.com

Hij doet zelfs meer: hij verbindt Rome zo krachtig met eros dat ondanks de vele associaties met de dood – de Inquisitie en de verbranding van de vrijdenker Giordano Bruno, het nationalisme en Mussolini – de stad voor eeuwig opgetild blijft in die ode aan de schoonheid. De krachttoer is van die orde: wie zag

hoe de vingers van Hades de blote dij van Persephone kneden, weet dat Bernini steen tot leven wekt. In de natuur kan dit pas door bliksemingslag of zonnestralen, maar Bernini doet dit voor de stad en de wereld: hij zet zijn kunst in als krachtig antidoot om de stad te beschermen tegen de smet van haar dodelijke dwalingen.

Misschien fluistert hij meteen ook een antwoord in op die beschavingsvraag: welk tegengif heb je nodig tegen de morbide krachten die eigen zijn aan elk tijdperk? Niet lummelen, één ding tegelijk doen, was Bernini's werkeethos, vandaar ook de uitdrukking 'aan één stuk door werken'. Toen zijn leerlingen hem uitnodigden om pauze te nemen tijdens het zware houwen van marmer, zei hij: 'Laat me toch, ik ben verliefd.'

Het tijdloze van het oeuvre van zowel Bernini als Freud is het resultaat van overdrijving en passie. Maar Bernini toont ook dat het precies de frontale krachtmeting met de materie is – in dit geval steen snijden – die het mogelijk maakt om eeuwen te overbruggen, en dus ook visies, begrippenkaders en cultuurverschillen. Ook al leren het postmodernisme en Kant ons dat de werkelijkheid zich niet frontaal laat benaderen, toch zou ik met Bernini zeggen dat van alle empirie die van de eros de meest directe is. En het is pas die directe kern die onverzettelijk de mogelijkheid blijft scheppen elkaar over eeuwen of visies heen te grijpen, en te begrijpen.

Ariane Bazan is hoogleraar klinische psychologie (ULB) en columniste van deze krant. In de rubriek **De verrijzenis** zoeken we elke dag van de paasvakantie een goede reden om iemand uit de dood te laten opstaan.

LEES MEER

VANDAAG | Johan Crujff, het voetbalorakel

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180403_03444641)

GISTEREN | Abraham Lincoln, de oerdemocraat

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180402_03442687)

**DOWNLOAD
DE APP**
en lees de volledige krant

(http://www